

SOSIAALI- LÄÄKETIETEELLINEN AIKAUSLEHTI

JOURNAL OF SOCIAL MEDICINE

Päätoimittaja
Kristiina Manderbacka
editor@socialmedicine.fi

Toimitussihteeri
Krister Björklund
toimitussihteeri@socialmedicine.fi
040-747 8953

Toimitusneuvosto
Elina Hemminki, Lasse Kannas, Jaakko Kaprio,
Antti Karisto, Liisa Keltikangas-Järvinen, Simo Kokko,
Eero Lahelma, Risto Lehtonen, Pekka Louhiala,
Esa Läärä, Jouko Lönnqvist, Heikki Murtomaa,
Ritva Nupponen, Kari Poikolainen, Pekka Puska,
Arja Rimpelä, Elianne Riska, Leena Räsänen,
Sirkka Sinkkonen, Harri Sintonen, Antti Uutela,
Jussi Vahtera, Tapani Valkonen, Hannu Vuori

Julkaisija
Sosiaalilääketieteen yhdistys ry
Socialmedicinska föreningen rf

Puheenjohtaja
Aini Ostamo
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30
00271 Helsinki
aini.ostamo@thl.fi

Sihteeri
Anna Alanko
PL 598, 00101 Helsinki,
sihteeri@socialmedicine.fi

Neljä numeroa vuodessa
Tilaushinnat vuonna 2009: Jäsenet 35 €
opiskelijat 16 € (Sosiaalilääketieteen
yhdistyksen jäsenmaksu), muut, yhteisöt ja
tilaukset ulkomaille 39 €,
irtonumerot 10 € + postikulut

ISSN 0355-5097
Vammalan Kirjapaino Oy 2009

P ä ä k i r j o i t u s

4/2009
46. VUOSIKERTA

Päätoimittajan vaihtuessa

Tehtäväni lehden päätoimittajana on loppuillaan. Jätän tehtävän vuoden alusta dosentti Päivi Santalahdelle luottavaisin mielin. Päivi on turkulainen lastenpsykiatri ja toiminut viime vuodet sekä tutkijana että kliinikkona ja käyttänyt sekä numeromuotoisia että tekstipohjaisia aineistoja. Käsikirjoitusten tarjonta lehdelle on kansainvälistä julkaisemista painottavana aikanaan säilynyt kohtuullisena. Ilokseni sekä tutkijanuransa alussa olevat että senioritutkijat ovat tarjonneet käsikirjoituksia lehdelle julkaistavaksi. Olen kolmena vuonna saanut tutustua melkein sataan käsikirjoitukseen. Lehdessä on julkaistu viime vuosina myös monia tutkijapuheenvuoroja, kaksi jäähyväisluentoa sekä lektiota, tutkimusselesteita, kirja-arvioita ja kokousselostuksia.

Lehden päätoimittajana olen päässyt tutustumaan sosiaalilääketieteen monitieteiseen ja -menetelmälliseen kenttään, joka kattaa laajan alueen epidemiologiasta terveys sosiologiaan ja käyttäytymislääketieteeseen, terveydenhuoltotutkimuksesta hoitotieteeseen ja ravitsemustieteestä terveystaloustieteeseen. Yksi ihminen ei mitenkään voi tuntea kaikkia näitä traditioita ja hallita niiden teoreettisia perinteitä ja käytettyjen tutkimusmenetelmien kirjoja. Alkuperäisartikkelit ja katsaukset ovat lehden vakiintuneen käytännön mukaisesti käyneet anonyymisti läpi kahden asiantuntijan arvion. Toimituksen monipuolisuus ja asiantuntijuus ovat olleet korvaamattomia käsikirjoitusten arvioimisessa. Sen jäsenet ovat eh-

dotuksillaan mahdollistaneet sopivien asiantuntijoiden löytämisen, ottaneet kantaa julkaisupäätöksiin ja myös auttaneet määrittämään sosiaalilääketieteen kenttää. Yhteistyö toimituksen jäsenen ja toimitussihteerin kanssa on ollut erittäin antoisaa – monet kiitokset teille kaikille! Tehtäväänsä paneutuneet asiantuntijat ovat olleet kirjoittajille suureksi avuksi tutkimusraporttien kehittämisessä ja toimitukselle korvaamattomia lehden tieteellisen tason vaalimisessa. Näinä kolmena vuonna 127 asiantuntijaa on käyttänyt aikaansa lehteen lähetettyjen käsikirjoitusten arvioimiseen. Tässä numerossa julkaistaan asiantuntijoina toimineiden henkilöiden nimet: Lämmin kiitos teille kaikille tärkeästä panoksestanne lehden kehittämisessä!

Monet toimitusneuvoston jäsenet ovat osallistuneet lehden tekemiseen toimimalla asiantuntijoina sekä kirjoittamalla pääkirjoituksia ja puheenvuoroja ja toimitusneuvostolta olen myös saanut monia ehdotuksia lehden kehittämiseksi. Monet kiitokset myös teille tuestanne! Lehden taloudellinen tilanne on Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan avustuksen ansiosta kohtuullinen; ilman sitä lehden julkaiseminen ei olisi mahdollista. Yhteistyö Vammalan Kirjapainon kanssa on ollut erittäin sujuvaa ja miellyttävää. Lehti on nyt saatettu vuodesta 2006 sähköisesti luettavaksi vuoden viiveellä ja jatkamme ponnisteluja myös aiempien vuosien lehtien verkkoon saattamiseksi.

Aloittaessani päätoimittajana päällimmäinen huoleni oli sosiaalisen hiipuminen terveystieteiden retoriikassa sen näyttäessä pitkälti korvautuvan hyvinvoinnin käsitteellä – sosiaalisella kun on sävyjä, jotka hyvinvoinnin käsitteeltä puuttuvat (ks. Julkunen 2006). Nämä sävyt liittyvät ennen muuta ihmisten keskinäisiin suhteisiin, yhteisvastuuseen ja avunantoon. Huoli ei ole näinä vuosina vähentynyt. Terveystieteiden painotukset näyttävät korostavan yhä enemmän kuluttajanäkökulmaa ja yksilöiden vastuuta omasta ja läheistensä terveydestä ja toisaalta terveyspalvelujen tuottaminen näyttää olevan markkinaistu-

massa (ks. esim. Hänninen 2009, Ollila ja Koivusalo 2009). Samanaikaisesti globalisaatiolla näyttäisi olevan monenlaisia vaikutuksia sekä toimintojen järjestämiseen että asiakkuuksiin. Se näyttää muuttavan pysyvästi tapaa, jolla terveyspalveluja tuotetaan ja kenen toimesta – globalisaatio voi myös vaikuttaa käsitykseen siitä, keitä pidetään oikeutettuina näitä palveluja saamaan (ks. McKee 2007, Ollila ja Koivusalo 2009, Wrede 2009). Sosiaalilääketieteellisen tutkimuksen tekijöiden on mielestäni edelleenkin tarpeen ylläpitää sosiaaliseen liittyviä ja sen nykyretoriikassa korvaavilta käsitteiltä puuttuvia sävyjä terveystutkimuksessa. Ei saa olla samantekevää, ohjaako terveystieteiden elinkeinopoliittinen näkemys ja tuottajien tasa-arvo sekä näkemys ihmisistä pelkätään rationaalisina kuluttajina elinoloista, elämäntilanteesta, toimintamahdollisuuksista ja toimintakyvystä riippumatta – vai pidemmekö kiinni Suomen terveystieteiden kirjatuista pitkän aikavälin tavoitteista eli parhaasta mahdollisesta terveyden tasosta, yhdenvertaisuudesta ja palvelujen tarpeellisuudesta.

KIRJALLISUUS

Julkunen R. Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. *Stakes*. Gummerus, Vaajakoski 2006.

Hänninen S. Johan on markkinat – eriarvoisuus Suomen terveystieteissä. Teoksessa Koivusalo M, Ollila E, Alanko A. (toim.) Kansalaisesta kuluttajaksi. Markkinat ja muutos terveydenhuollossa. Gaudeamus, Helsinki 2009, 48–78.

McKee M. Solidaarisuus yhdentyneessä Euroopassa. *Sosiaalilääk Aikak* 2007;44:249–242.

Ollila E, Koivusalo M. Hyvinvointipalveluista liiketoiminnaksi – terveydenhuollon parantamisen tärkeät valinnat. Teoksessa Koivusalo M, Ollila E, Alanko A. (toim.) Kansalaisesta kuluttajaksi. Markkinat ja muutos terveydenhuollossa. Gaudeamus, Helsinki 2009, 21–47.

Wrede S. Miten tutkia terveyseroja laadullisin menetelmin – ja miksi? *Sosiaalilääk Aikak* 2009;46:119–123.

KRISTINA MANDERBACKA